שבוע דִּינָה

קהילות וארגונים למען מוגנות ומניעת פגיעות מיניות

שבוע דינה, ביוזמת הרבנית שרה סגל־כץ, מתקיים מדי שנה סביב פרשת "וישלח" וסיפורה של דינה המקראית, ומזמין אותנו להתבונן באחריות שלנו כיחידים וכקהילה למניעת פגיעות מיניות וליצירת מרחבים בטוחים ומוגנים.

השתיקה של יעקב אבינו בסיפור דינה

עיון בשאלה אודות קולו והתייחסותו של יעקב אבינו לדינה ביתו, נוכח האונס שעברה ותגובת אחיה,

הלימוד מיועד לתלמידי תיכון ומכינות

פתיחה

במרכז פרשת שכם ודינה עומדת שתיקה צורמת: "וְיַעֲקֹב שָׁמַע כִּי טִמֵּא אֶת דִּינָה בִתּוֹ... וְהֶחֱרִשׁ יַעֲקֹב עַד בֹּאָם".

בעוד שבניו של יעקב מגיבים בזעם: "וַיִּחַר לָהֶם מְאֹד כִּי נְבָלָה עָשָׂה בְיִשְׂרָאֵל", יעקב אינו נוקט עמדה גלויה ואינו משמיע קול מחאה.

תגובתו היחידה מופיעה רק בסוף האירוע, והיא מכוונת כלפי מעשי שמעון ולוי, כשהוא אומר להם: "עֲכַרְתֶּם אֹתִי".

נעיין בשתיקה הזו: מה טיבה של השתיקה של יעקב – האם היא טקטיקה מדינית מול שכם? אולי שיתוק נפשי או פחד קיומי? או אולי חלילה הסכמה שבשתיקה?

שתיקת האב מול זעם האחים

בראשית ל"ד

(ה) וְיַעֲקֹב שָׁמַע כִּי טִמֵּא אֶת-דִּינָה בִתּוֹ וּבָנָיו הָיוּ אֶת-מִקְנֵהוּ בַּשָּׂדֶה וְהֶחֱרִשׁ יַעֲקֹב עַד-בֹּאָם: ... (ז) וּבְנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ מִן-הַשָּׂדֶה כְּשָׁמְעָם וַיִּתְעַצְּבוּ הָאֲנָשִׁים וַיִּחַר לָהֶם מְאֹד כִּי-נְבָלָה עָשָׂה בְיִשְׂרָאֵל לִשְׁכַּב אֶת-בַּת-יַעֲקֹב וְכֵן לֹא יֵעָשֶׂה: ... (ל) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-שִׁמְעוֹן וְאֶל-לֵוִי עֲכַרְתֶּם אֹתִי לְהַבְאִישֵׁנִי בְּיֹשֵׁב הָאָרֶץ בַּכְּנַעֲנִי וּבַפְּרִזִּי וַאֲנִי מְתֵי מִסְפָּר וְנֶאֶסְפּוּ עָלַי וְהִכּוּנִי וְנִשְׁמַדְתִּי אֲנִי וּבֵיתִי: (לא) וַיֹּאמְרוּ הֲכִזּוֹנָה יַעֲשֶׂה אֶת-אֲחוֹתֵנוּ:

שאלות לדיון

1. **מהו** ההבדל בין תגובת יעקב לתגובת האחים? הפסוק מדגיש: "טִמֵּא אֶת דִּינָה בִתּוֹ" מול "לִשְׁכַּב אֶת בַּת יַעֲקֹב". **מי** חש פגוע יותר? **מה** מקור הכעס של האחים?
2. **מדוע** מגיב כך יעקב לבניו בסוף הפרשה (פסוק ל')? **האם** החשש שלו הוא 'בטחוני' או פנימי?

טקטיקה, הבלגה או חוסר אונים?

העמק דבר על בראשית ל"ד:ה':ב'

והחריש. שירא לצעוק כשהוא בעצמו. ואם היה שומע קודם שטמא היה מוסר נפשו עליה... אבל אחר שכבר טמא לא היה כדאי למסור נפשו כשהוא בעצמו. וסיפר זאת הכתוב דאלו צעק תחלה לא הגיעו שכם וחמור עם דברי פיוסים כאלו:

תנחומא בובר, וישלח י"ג:א'

זש"ה "בז לרעהו חסר לב" (משלי יא יב), מי שהוא מבזה את רעהו נקרא חסר לב. ואם היה אותו האיש שהוא מתבזה בעל דעה ותבונה נותן ידו על פיו ומחריש, שנאמר "ואיש תבונות יחריש" (שם). "בז לרעהו חסר לב" זה חמור אבי שכם שאמר "שכם בני חשקה נפשו בבתכם" (בראשית לד ח), "ואיש תבונות יחריש", זה יעקב, שנאמר "והחריש יעקב עד בואם".

ביאור יש"ר על התורה, בראשית ל"ד:ל'

עכרתם אותי, לא אמר להם רוצחים אתם... כי באמת רשעים היו, ונהגו עמו בתכלית הנבלה באשר זלזלו בכבוד משפחתו לעשות לו חרפה גדולה... אבל עכ"ז הוכיחם שלא היה להם להתאכזר עליהם ולעשות נקם בידם, כי לדעתו היה יותר טוב לברוח מפניהם אל ארץ אחרת מלהרגם, או להניח הדבר ביד השם... ולכן אמר להם עכרתם אותי, כמו המים שהיו צלולים ועתה הם עכורים, כן אני הייתי בשלום ובשלוה עם כל העמים אשר סביבותי, ואתם גרמתם שיתהפכו עלי לאויבים.

שאלות לדיון

כיצד מבין בעל ה'העמק דבר' את שתיקתו של האב? מהי ה'תמורה' או ה'רווח' מן השתיקה, והאם הרווח הנ"ל בא על חשבון משהו אחר?

השוו למדרש תנחומא: כיצד מתפרשת אחרת שתיקת יעקב ומהו הצידוק שמופיע במדרש?

האם לדעתכם שתיקתו של יעקב מייצגת הנהגה שקולה מול קנאות מסוכנת, או שמא מדובר בהפקרת בתו וחוסר יכולת להישיר מבט לפגיעה?

בזמן הזה - שיר מהכאן והעכשיו

קראו את השיר הבא בעיון - **מה** משמעות הסוגריים בשיר?

הרחיבו אודות הפער שבין הפגיעה לבין האפשרות להכיר בה ולתת לה מילים.

לתרגם את הכאב למילים

צליל ים

אֲנִי לֹא מַצְלִיחָה
לְהַרְפּוֹת אֶת הַנֶּפֶשׁ
לְתַרְגֵּם אֶת הַכְּאֵב
לְמִלִּים
לְהַסְבִּיר לְעַצְמִי (וְלָעוֹלָם)
מָה קוֹרֶה בִּפְנִים.
(וְאוּלַי
הַדָּבָר הַזֶּה כָּל כָּךְ נוֹרָא
שֶׁאֵין שׁוּם מִלִּים
שֶׁיְּכוֹלוֹת
לְתָאֵר אֶת הַזְּוָעָה)

איך היה לכם.ן הלימוד? נשמח לשמוע מכם.ן!
סרקו את הברקוד, ספרו לנו איך היה, ואם תרצו העלו גם תמונה מהמפגש